

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszere egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Szerkeszti:

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Előfizetőknek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- A Gyantatermelésről. (Roth Gyula.)
- Az állami tisztviselők nagygyűlése és ruházatbeszerzési segélye.
- Gazdasági tanácsadó: A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók. (Hreblay Emil.)
- Különfélék: Halálozás. — Nyugdíjbiztosítás. — A nikkel 20 filléres. — Sörétszerzés. — Gyűjtsünk gyógynövényeket!
- Hivatalos közlemények: Hirdetmény az állami erdei facsemeték adományozása tárgyában.
- Változások az erdészeti szolgálat köréből.
- Előfizetési díjak nyugtázása.
- Szerkesztői üzenetek.

A gyantatermelésről.

Írta: Roth Gyula m. kir. erdőtanácsos.

A fenyőfélékről köztudomású, hogy azok gyantát tartalmaznak, egy sajátságos, nyulós-ragadós folyadékot, a mely a fának megsebzése után a seb felületét védőburokkal vonja be. Ez a gyanta, helyesebben mondva balsam, a nagyon híg és könnyen illanó terpentinolajból és a tulajdonképeni gyantából áll. A friss balsamban meglehetősen sok a terpentinolaj; így pl. az erdefenyő balsama friss állapotban több mint egy harmadrész — 35—38 % — terpentinolajat tartalmaz, azonban — ha nyitott edényben tartjuk — pár nappal később már csak 10—15 %-ot találunk benne. A fára rászáradt gyantában pedig csak 3—6 % terpentinolaj van már.

Az ép fában a balsamot többnyire a fa szövetében találjuk, némely fajnál, pl. a jegenyeféléknél, a kéregben. Előbbi esetben a balsam hosszant futó, vékony csövekben van felhalmozva a gyantajáratokban, a melyek harántjáratok által egy összefüggő hálózatba vannak összeolvasztva; utóbbi esetben többé-kevésbé gömbölyded üregekben, a gyantatómlókban találjuk a balsamot.

Ha a fát felsebezzük, akkor megnyitjuk a gyantajáratokat vagy tömlőket, az azokban levő folyékony balsam kiömlik. Azonban ez, az ép fából kifolyó balsam nem ad nagyobb mennyiséget és ennek a nyérése nem is volna gazdaságos, még akkor sem, ha ki lehetne az összes balsamot vonni egyszerre, a mi a fákban van.

A sebzés után a fa a sebhely körül hegedési szöveteket fejleszt, a melyek rendeltetése, hogy a keletkezett sebet

elzárják és a fát gyógyítsák. Ezekben a hegedési szövetekben szokatlanul sok gyantajarat van, ezek tehát gyantában nagyon gazdagok; a hegedési szövetekben még a jegenyeféléknél is találunk gyantajáratokat. Ha ezeket a hegedési szöveteket sebzéssel megnyitjuk, bővebb gyantafolyást kapunk, mint a melyent az eredeti, ép szövet adott volt. Ez a gyantafolyás, a melyet másodlagos gyantafolyásnak nevezünk, képezi a gyantanyerés alapját. Folyton megújított sebzéssel a folyvást évek hosszú során át fenntarthatjuk; a mindig megújított sebnak ingere a fát folyton új meg új gyantatómegek képzésére benyújtja, a melyek a sebet át a fából kilépnek és alkalmas eljárással gyűjthetők.

Az egyes fenyőfélék azonban nem alkalmasak egyforma mértékben a gyantázásra. A legjobb folyást adják a meleg klíma alatt élő Pinus-félék, a melyek közül azonban hazánkban csak két faj fordul elő a *parti fenyő*, Pinus maritima Poir. vagy Pinus Pinaster Sol. és az *aleppói fenyő*, Pinus halepensis Mill., ezek is csak nagyon szóróványosan az Adria közelében. Gyakorlati szempontból ezek a gyantacsapolásra nem használhatók épen előfordulásuk ritkasága miatt.

Nagyon jó sikerrel csapolható a *feketefenyő*, a mely ugyan hazánkban őseredetileg csak kevés helyen fordul elő, de a melyet már évtizedek óta mindenfelé nagy mennyiségben ültettek. A rendelkezésemre álló adatok szerint már 1881-ben több mint 4000 hektár mesterségesen telepített feketefenyőerdő volt hazánkban, részben elegyetlen, részben elegyes, utóbbi többnyire erdei fenyővel keverve.

Elég jó sikerrel, bár nem oly kiváló eredménnyel, mint a feketefenyő, csapolható az *erdei fenyő* is, a melyből hazánkban elég nagy mennyiségekkel rendelkezünk, mert dr. Bedő Albert régebbi adatai szerint körülbelül 180,000 hektár erdei- és feketefenyvesünk van.

Hogy mennyi gyantát ad egy-egy fa évenként, arra még pontos adataink nincsenek. Osztrákországban, a hol a feketefenyőt már régóta gyantázzák, átlag évenként és törzsenként 3 kg-ot kaptak. A régi osztrák eljárás azonban meglehetősen kezdetleges volt, ezért remélhetjük, hogy megfelelőbb eljárással ennél többet is hozhatunk ki. Hektáronként átlagosan 300 csapolásra alkalmas törzset vehetünk számításaink alapjául.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az erdei fenyőre egyáltalán nincs még megbízható adatunk; eddigi tapasztalataim szerint 1·5 kg-ra becsülöm az abból évenként és törzsenként kihozható nyersbalzsamot.

Tényleges kísérletet hazánkban ez irányban csak nagyon keveset végeztek; egynehány helyen próbálkoztak a fűrésszel, de ez az eljárás nagyon kényes és még nincs is eléggé kiismerve ahhoz, hogy azt a gyakorlati erdőgazdaságnak ajánlani lehetne. Talán sikerül a folyamatban levő kísérletek során megtalálni a fűrésnek azt a módját, a mely kielégíti a hozzáfűzött reményéseket; ha ez sikerülne, akkor ezt az eljárást kellene első helyre tennünk, mert ez adja a legtisztább és terpentinben leggazdagabb balzsamot.

A hazai fafajaink közül még csapolható a *lúczfenyő* is, de ez egészen más eljárást követel, mint az előbbieket. Régebben a lúczfenyőt Németországban és a Svájcban nagy mértékben gyantázták, de az utóbbi időben teljesen felhagytak volt evvel. A gyantázásnak akkor gyakorolt módja egyrészt nagyon kiméletlen volt és a fát túlságosan vette igénybe, másrészt azonban külföldről oly olcsón szállították a *Pinus-félék* gyantáját és terpentinjét, hogy avval a minőségileg silányabb lúczfenyőgyanta nem is tudott versenyezni.

Csekély mennyiségű, de kiváló minőségű balzsamot ad a *jegenyefenyő*; e mellett ez a faj a gyantázást nem színyli meg. A munka maga könnyű, gyermekek is elvégezhetik; ezért a jegenyefenyő megcsapolását érdemes volna hazánkban meghonosítani.

Épen így érdemes a *veresfenyő* gyantázása is, mert ez elég nagy mennyiséget ad, e mellett ennek a balzsama is kiváló minőségű.

A *havasi fenyő* és a *törpefenyő* balzsama a világkereskedelemben mint kárpáti és magyar balzsam szerepelt. Újabban azonban egészen felhagytak annak termelésével, legalább nem lehet adatot kapni arról, hol termelik. Különösen az utóbbit feltétlenül érdemes volna ismét felkarolni, mert kárt nem csinálunk vele a fán és törpefenyvesünk elég sok van hazánkban, úgy hogy tekintélyes mennyiséget tudnánk piacra vetni, ismét forgalomba hozva a «magyar» balzsamot.

A különféle fajok csapolása eltérő kivitelű követel; a csapolásnál számot kell vetni a faj fajlettani sajátosságával és azokhoz kell szabnunk az eljárás módját.

Az egyes országokban a csapolásoknak nagyon sokféle módja fejlődött ki. Ezek kimerítő felsorolása messze vezetne, azért csak azokra szorítkozom, a melyeket magam is kipróbálhattam és a melyeket legmegfelelőbbnek ismertem meg.*

A *Pinus-félék* csapolása.

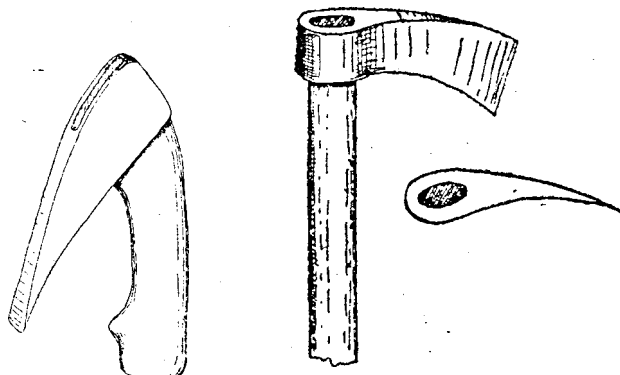
A *Pinus-félék*nél a balzsamnyerésnek az alapja mindig a fának folyton megújított sebzése, a mely új és új hege-

* Részletesebben ismertettem az eljárásokat az Erdészeti Lapok 1916. évi áprilisi füzetében és az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. számában.

dési szövetek előidézésével a gyantajaratok bőséges fejlődését állandóan fenntartja.

Osztrákországban a sebzésre egy kis, kalapácsszerű baltát, a Dechselt használják, Franciaországban pedig egy sajátágosan görbült, könnyű fejszét, a melynek l'abehot a neve (l. 1. és 2. kép). Amerikában hornyolót és a fát kiméletesen selzi, hanem a legtöbb gyantát is eredményezi.

Így pl. az erdei fenyőnél a fejszével való hajkolás — nagyon keskeny hajkkal, a melyet *Mathey* francia tanár ajánlására alkalmaztam — csak 0·06 kg-ot kaptam, alkalmaznak, a mely hasonlít az áteredőlések jelölésénél

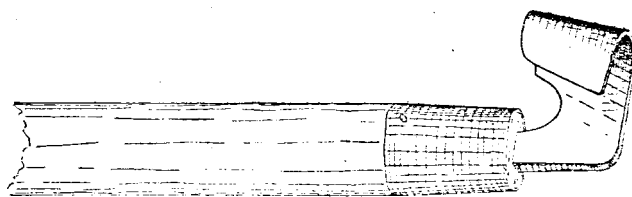

1. kép. Az osztrák «Dechsel». Term. nagyság $\frac{1}{4}$ része. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

«2. kép. A francia Pabchot».

nálunk is használt kaparókéshez, de annál nagyobb. (l. 3. kép.)

Ez utóbbi szerszámot tartom a legjobbnak; tapasztalataim szerint ez nemesak könnyű és gyors munkát ad

3. kép. Az amerikai Hornyoló. Term. nagyság $\frac{1}{4}$ része. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

ellenben a hornyolóval 25—30 cm széles hornyolt hajkkal — ugyanazon idő alatt 0·44 kg-ot.

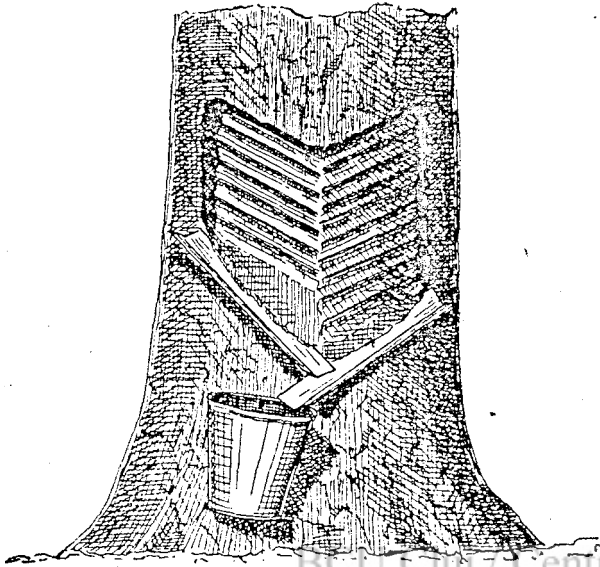
A feketefenyőnél Szerbiában a fejszés hajk $3\frac{1}{2}$ hónap alatt átlagosan 0·33 kg-ot adott, a hornyolás ellenben 2 hónap alatt átlag 1·5 kg-ot. Egy másik kísérletsorozatnál ugyanez Szerbiában, de nagyon előrehaladott, tehát kedvezőtlen időben — egy hónap alatt a fejszés hajk 0·08 kg-ot adott átlagosan, a hornyolás pedig ugyanazon idő alatt 0·24 kg-ot.

A hornyolás tehát lényegesen többet adott, e mellett az első sorozatnál a fejszés hajkot kedvezőbb időben kezdték és a seb maga sokkal nagyobb volt, a másik sorozatnál a seb nagysága körülbelül egyforma volt és a kísérlet ugyanabban az időben folyt. Ez utóbbi sorozatnál a fejszés hajknál két hajkot alkalmaztunk törzsenként, egyen-

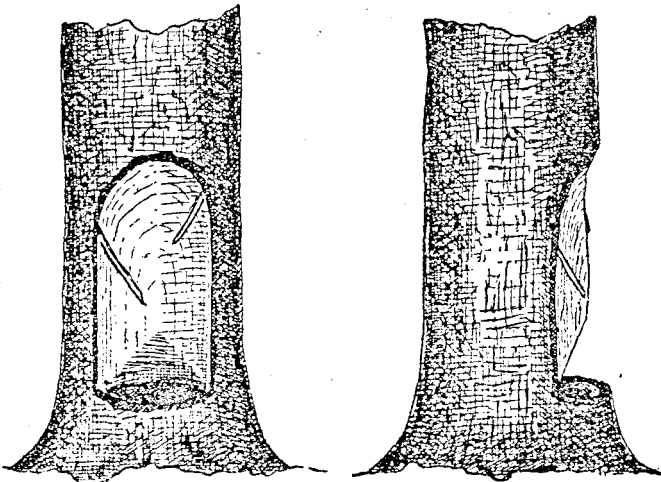
ként 14--15 cm szélességgel, a hornyoláskor pedig egyet-egyét, 25--30 cm szélességgel.

A munka maga következőképpen folyik:

Tavaszzal közvetlen a nedvkeringés megindulása előtt a törzsnek egyik oldalán a fatövétől kezdve felfelé 35--40 cm széles és körülbelül 1.0 m magas sávon letisztítjuk a repedezett veres-barna kérget, ügyelve arra, hogy az ez alatt levő élő kérget meg ne sértsük. Ez az élő kéreg világos színű, sárgásfehér, az elhalt pedig veresbarna; a sebzés tehát a színéről könnyen felismerhető.

4. kép. Hornyolással csapolt erdei fenyő köténynyel.
(Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1-2. füzetéből.)

5. kép. Az osztrák gyantacsapolás.

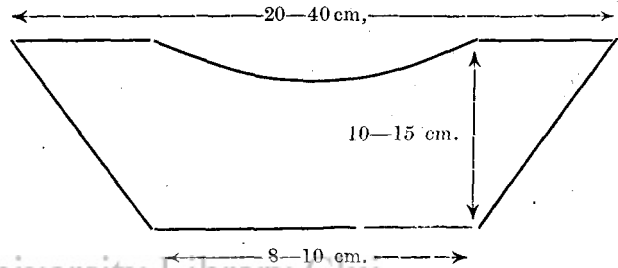
A tisztítást rendszeresen a fa déli oldalán kezdjük, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy nyílt sebeknél a déli oldal bővebb gyantafolyást ad. Görbe fáknál azonban — tekintet nélkül az égtájakra — a hajlás hátán kell kezdenünk a munkát, mert az aljáról a gyanta lecsepegne a földre.

Az így letisztított rész alján, lehetőleg közel a föld színéhez egy pléhlapot rakunk be, az új n. kötényt. (L. a 4. képet.) Ezt trapézalakúra készítjük. Hosszabb éle körülbelül 20--40 cm, rövidebb éle 10--20 cm, magassága 8--15 cm. (L. a 6. képet.) A hosszabb élét a fa kerü-

letének megfelelően kivágjuk. Vastagabb fára nagyobb, vékonyabbra kisebb kötényt szerelünk. A körivalakú kivágást a különféle vastagságú fák számára előre elkészítjük; elegendő, ha 5--10 cm-ként növekvő átmérőkhöz szabjuk azokat. Így pl. a rendes 30--50 cm vastag fákra elegendő 2--3-féle nagyságú kötény. A bizonyos vastagságnak megfelelő kötényeket drótra fűzve hordhatjuk; szemre is kikeresheti a munkás ezek közül a megfelelőt.

A kötényt vagy fűrészszel vagy erre a célra készített nagy, homorú vésővel rakjuk fel; utóbbi esetben a kötényt ugyanily alakúra kell görbíteni, az első esetben pedig csak azokat a széleit hajlítjuk fel, a melyek a fából kiállanak.

A fűrészszel vízszintes rést fűrészelünk, ferdén felfelé tartott pengével és a fa kerületének megfelelően. Ebbe beszorítjuk a kötény szélesebb, körívben kivágott végét. A homorú vésővel úgy rakjuk fel a kötényt, hogy a vésőt beverjük a fába és az így készített részbe beszorítjuk a kö-

6. kép. Pléből készült kötény az amerikai gyantacsapoláshoz.
(Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1-2. füzetéből.)

tényt, a melyet a vésőre ráhajlítva, avval egyformán meggörbítünk. A hornyoktól a kötényig körülbelül tenyérnyi széles kéregdarabot kivágunk és lefejtünk.

A kötény helyett használhatunk pléhsatornákat is. Ezeket pléhsávokból készítjük, a melyek 5--6 cm szélesek és körülbelül 15--30 cm hosszúak, azokat egyszerűen hosszában tompaszög alatt behajlítva. Ezeket a csatornákat a hornyok alatt, azokkal párhuzamosan rakjuk be, kézi fűrészszel egyenes rést vágva, a melybe beszorítjuk a csatorna egyik oldalát.

A két csatornának úgy kell egymás felett lennie, hogy köztük a balszam le ne folyhasson a törzsön. Elhelyezésüket mutatja az 5. kép. Az egyik csatorna vége feljebb marad, mint a másiké, a felsőnek vége az alsónak végén körülbelül 5 cm-rel belül kell hogy maradjon, úgy, hogy a balszam a felsőből az alsóba, onnan a gyűjtőedénybe csurogjon.

A csatornák és hornyok közötti részen a körülbelül 1--2 ujjnyi széles kérget egészen lefejthetjük.

A csatornák felszerelése valamivel körülményesebb; ezért csak ott ajánlható, a hol nem állanak rendelkezésre szélesebb pléhdarabok. Pl. Szerbiában régi konzervdobozokat használtunk erre a célra.

A kötény, illetőleg a csatornák felrakása után a hornyolóval — a letisztított rész közepétől 2--3 ujjnyira a kötény felett kiindulva — két hornyot húzunk jobbra és balra, felfelé és kifelé irányítva.

A hornyolást lehetőleg mélyen kell kezdenünk a fa tövében; eleinte a hornyokat alulról felfelé húzzuk, később — körülbelül 1 méter magasságtól kezdve, — felülről lefelé.

A hornyokat ajánlatos lehetőleg meredekre állítani. A két horony által bezárt szög ne legyen nagyobb a derékszögnél. Meredek hornyokkal a fa rostjait hegyes szög alatt vágjuk el, ezzel a gyantajáratokat jobban nyitjuk meg, mintha a vágás iránya kevésbé ferde. A meredek horonyban a kilépő gyanta gyorsan csurog le és — legalább nagyrésztben — a hornyon csurog végig; a hajk közepe táján egybefolyik az egész felületről lecsurgó gyanta, a mi ismét elősegíti a lefolyást.

A hornyokat 2—3 cm mélyre készítjük, de ennél mélyebbre is vájhatjuk; egészen a geszt határáig mélyítve azokat, mindig bővebb folyást kapunk; mély hornyok azonban nagyobb sebet és a fa műszaki értékének nagyobb csökkenését jelentik.

A hornyok elkészítése után — kedvező időben — csakhamar megindul a balzsam folyása és pár perc múlva látjuk az első cseppeket a kötényen, illetőleg a csatornákon át az alájok — a fára bevert szögre — akasztott edénybe csurogni.

A friss sebből körülbelül 2—3 napig csurog a balzsam, azután a folyás majdnem teljesen eláll, de új sebzéssel ismét megindíthatjuk. Ezért 4—6 naponként megújítjuk a sebet, úgy hogy a meglevő legfelső horony felett körülbelül 0.5 cm-nyi sávot fejtünk le. Pontosan ugyan nem kell ezt a méretet betartanunk, de nagyobb eltérés sem felfelé, sem lefelé nem ajánlatos, mert az a termelés rovására megy.

A gyantagyűjtő poharak agyagból vagy pléhből készülhetnek. Az agyagedények előnye az, hogy nem pizkítanak, nem rozsdásodnak, csak kevésbé melegszenek fel, a párolgást ennélfogva csökkentik; hátrányuk csak a törékenységgel, azt azonban olcsó árú és könnyű beszerzésük ellensúlyozza.

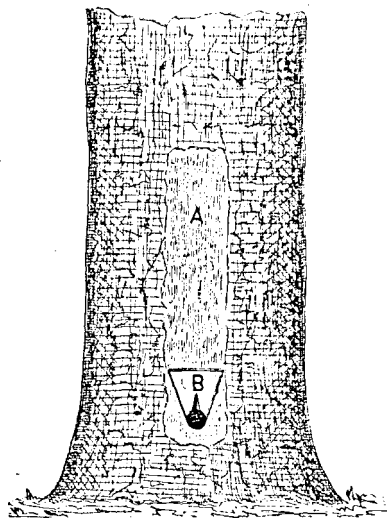
A pléhedények előnye, hogy könnyű súly mellett is eléggé szilárdak, de hátrányos, hogy hosszabb használat után, még védőbevonat daczára is, rozsdásodnak és a balzsamot szennyezik.

Az üveget is használhatjuk, ennek azonban csak az az előnye van, hogy a balzsam folyását jól lehet rajta keresztül megfigyelni. Hátránya a nagy súly, a törékenységgel és a drágasággal, továbbá az, hogy nemcsak felmelegszik, hanem a napsugarakat át is bocsátja, sőt domború lévén, még gyűjti is, ennek következtében a párolgást nagyon elősegíti.

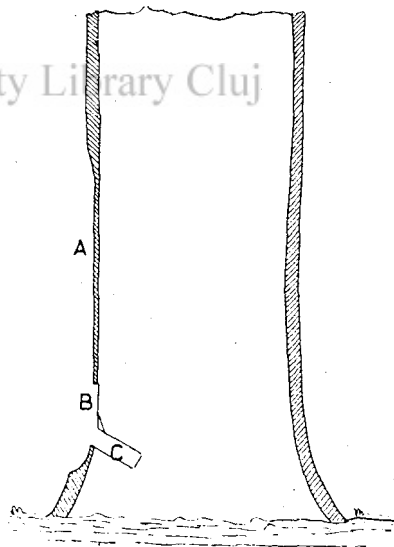
Mivel a fősúlyt az értékes terpentínolaj megóvására kell fektetnünk, éppen az utóbbi ok miatt az üveg alkalmazása nem ajánlatos. Ott, ahol kellő gondozást fordíthatunk az edényekre, ajánlatos az agyagedény, a hol ellenben a viszonyok nehezítik a gondos kezelést, ott a pléhedényekhez kell nyúlnunk.

A poharakban összegyűlemlő balzsamot lehetőleg rövid időközökben ki kell a gyűjtőedényekből szedni és nagyobb tartókba — hordókba — gyűjteni. Ezeknek a hordóknak nagyon jól kell zárniok, mert a híg terpentín a legkisebb

rést is megtalálja. A párolgás csökkentésére a hordókat árnyékos, hűvös helyen be szokták ásní a földbe. A szállításra szolgáló hordók 60—80 liternél ne legyenek nagyobbak, mert a nagyobb súly nehezíti a kezelést. Az összegyűjtött nyers balzsamot mielőbb el kell szállítani a finomító gyárba, ahol azt a kereskedelemre alkalmas termékekre dolgozzák fel. A nyersgyantát ugyanis nem szokták forgalomba hozni, hanem feldolgozása után termékei mint terpentínolaj és mint kolofónium kerülnek a piacra.

1.

2.

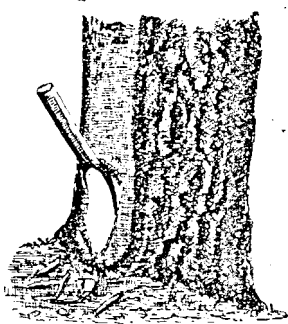
7—8. kép. Német gyantacsapolás fűrt gyűjtőgödörrel.
A az elhalt kéregtől megtisztított rész, B hajk, C gyűjtőgödör.
(Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

A felfogó edények helyett alkalmazhatunk a fába vajt gödröket is a balzsam gyűjtéséhez, a mint azt régebben másutt is tették. Mivel — különösen a mai viszonyok között — gyakran nehézségekbe ütközik a szükséges edények beszerzése, leírom röviden a gödrös eljárást is, a mely csakis a felfogó edényben tér el.

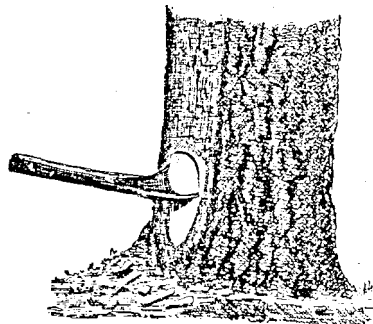
Az Ausztriában szokásos, meglehetősen nagy gödröt (l. 5. kép), a melyet fejszével készítenek, semmiesetre se ajánlanám. Helyette vagy fűrt lyukat vagy homorú vésővel készített kis gödröt alkalmazunk.

Előbbinél (l. 8. kép) a hornyok alatt körülbelül 3—5 cm

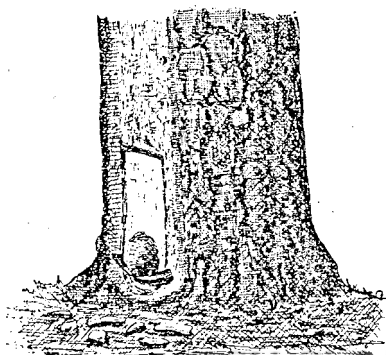
átmérőjű fúróval ferdén lefelé haladó lyukat fúrunk a fába, felette ékalakú rovást vágunk, ettől jobbra és balra a hornyokkal párhuzamosan, egy-egy körülbelül 3—4 cm széles és 20—25 cm hosszú pléhlapot szorítunk be a fába

9. kép. A kúpos véső felülről be van verve a meredek fába.

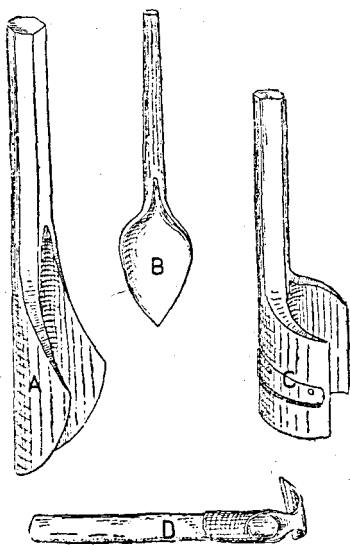

10. kép. A kúpos véső majdnem vízszintesen van beverve a fába.

11. kép. A csapolásra teljesen elkészített fa. A gödör szélébe pléhlapot vertek be a gödör nagyobbítása végett. Erre a célra szolgál a 12. képen C alatt bemutatott íves véső.

9., 10., 11. kép. (Kienitz-féle gyantacsapolás. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

12. kép. Pinus-félék csapolásához szükséges szerszámok. A Kúpos véső a gyűjtőgödörhez, B vaskanal a balzsam kiszedéséhez, C íves véső a pléhlap berakásához, D kaparó a gyanta gyűjtéséhez. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

fürészelt részbe, úgy hogy ezek a leömlő balzsamot felfogják és a fúrt lyukba vezessék, a honnan azt rövid időközben ki kell szedni.

A homorú kúpos vésőt (l. 9—11. kép) először ferdén, felülről lefelé, bevágjuk a fába, a domború részével fel-

felé fordítva, azután pedig kihúzva megfordítjuk és a homorú oldalával felfelé fordítva, majdnem vízszintesen ismét beverjük az előbbi rés alatt, úgy hogy körülbelül a ló körméhez hasonló darab fát vágunk ki a törzsből.

Ennek szélébe egy erre a célra szolgáló homorú vésővel még egy pléhsávot verünk be, a melynek hátán vaspánt van keresztbe téve (l. 12. kép). Ez alá beleteszünk a pléhsávot, a mely körülbelül 4—5 cm széles és 15 cm hosszú — a vésőt a pléhlappal együtt beverve — a pléh a véső kihúzása után bennmarad a fában. Ezzel a pléhlappal nagyítjuk a gödör üregét.

A gyanta, illetőleg a balzsam gyűjtése és további kezelése teljesen azonos a fentebb leírttal. (Vége köv.)

Az állami tisztviselők nagygyűlése és ruha-beszerzési segélye.

Lapunk ez évi 7—8. számában ismertettük azt a határozati javaslatot, a melyet az *Állami Tisztviselők Országos Egyesülete* az állami alkalmazottak helyzetének javítása érdekében a kormány elé terjesztett.

Május 20-án újból gyűlést tartott az egyesület, hogy kérelmének mikénti elintézéséről tájékoztassa az állami alkalmazottakat. Ugyanezen nap reggelén a napilapok a következő felhivatalos hírt hozták:

«A ma (május 19-iki) esti minisztertanács behatóan foglalkozott a tisztviselők kérdésével és elhatározta, hogy tekintettel az iparczikkek nagymérvű drágulására és a legszükségesebb czikkék beszerzésének megkönnyítésére, a közszolgálati alkalmazottak, köztük az összes lelkészek részére is *egyszermindenkori segélyt a legsürgősebben utalványozni fog*. Elhatározta továbbá a minisztertanács, hogy a legközelebbi indennitási javaslatban előterjesztést tesz az országgyűlésnek a családi pótlékok részben a mai összegek kétszercsére való fölemelése és azoknak a közszolgálati alkalmazottak ama kategóriáira való kiterjesztése iránt, a kik jelenleg családi pótlékban nem részesülnek. Idetartoznak a lelkészek, a városi alkalmazottak, a községi és körjegyzők és a nem állami tanítók és óvónók. A közszolgálati alkalmazottak anyagi helyzetének javítására vonatkozó további rendszabályok és azok mérve tekintetében a kormány akkor fog határozni, a midőn más államok hasonló intézkedései felől tájékozódást szerez.»

A közgyűlés, melyen gróf Batthyány Tivadar elnökölt, zajos vita tárgyává tette a minisztertanácsnak az állami alkalmazottak fizetésjavítására vonatkozó fentebbi határozatát.

Az elnök beszámolt arról, hogy a húsvéti közgyűlés határozatának eleget téve, a tisztviselők követeléseit az elnökség eljuttatta a miniszterelnökhöz, a pénzügyminiszterhez és a kormány többi tagjához. A pénzügyminisztériumban közvetlen tanácskozások is folytak, a melyen a *tisztviselői követelések minden egyes pontjának elfogadását kérték a kormánytól* abban a meggyőződésben, hogy a midőn feltételeiket kifejezésre juttatták, számoltak nemcsak a tényleges szükséggel, hanem elmentek az

önmérséklet és az állam pénzügyi helyzetének méltánylásában is a legvégső határig. A megbeszélések, a melyek tisztviselői részről leginkább informálásból és kérelem előterjesztéséből álltak, *remélhetőleg folytatódni fognak a jövőben is.* Majd felemlítette az elnök, hogy felhatalmazást nyert annak kijelentésére, hogy az úgynevezett *egyszeri segély*, a beszerzési segély, *a kezdő alapon nem fogja megütni azt a mértéket, a melyet mi határozatunkban kértünk.* Azonban, minthogy kombinálják bizonyos fokig a családi pótlék rendszerével, azoknál, a kiknek nagy családjuk van, megközelíti, eléri, sőt egyeseknél meg is haladja azt az összeget, a melyet mi kértünk. A családi pótlék nagyjában és egészében 100 százalékkal fog emelkedni, a mit mi kértünk. Két vonatkozásban lesz eltérés. Az egyik tétel kissé több lesz, a másik kissé kevesebb mint 100 százalék. Kifogásoljuk azonban, hogy épúgy, mint a családi pótlék törvényénél, a családi pótlék nincs rendszeresítve a családtagra, ha az *nem* gyermek, hanem anya, feleség stb.

A kormány foglalkozik a nyugdíjasok ügyével is, hajlandó a nyugdíjasok segélyezéséről gondoskodni, de hogy mikép, az még nincs elhatározva.

Ennyi az, a mennyit kijelenteni fel vagyok hatalmazva. (Hosszantartó nagy zaj.)

A beszerzési segélyt és minden kérdést illetően, a mely itt szóba került, nekem egy dogmám van: az április 9-iki határozat. (Éljenzés és taps.) A mikor ezt előterjesztettem, tettem érett megfontolással, azon meggyőződésben, hogy a mit kívánunk, az *a minimum.* (Taps.) A statisztika pártatlan megállapításából tudjuk, hogy *egy közpénztisztviselőnek megélhetése 1914 óta 339 százalékkal magasabb.* Ennek mi nem is harmadát kértük. A mikor az önmérséklésben ennyire mentünk, odaszegezzük ezt a *minimumot* és tiltakozunk ennek megrövidítési kísérlete ellen.

Indítványozom, mondja ki a közgyűlés, hogy a beszerzési segélyt, valamint kérelmeink mindegyikét illetően *a közgyűlés szorosán ragaszkodik a husvét hétfőjén hozott határozataihoz, ennek folyósítását haladéktalanul, a lehető legsürgősebben kívánjuk.* (Zajos helyeslés és taps.) Rövid uton érintkezésbe fogunk lépni a pénzügyminiszter ural és a közgyűlés megbízásából föl fogjuk tárnai a helyzetet, kérelmeinket és indokainkat.

A családi pótlékot illetően a kormány elfogadja annyiban javaslatunkat, hogy nagyjában s egészében a gyermekekre nézve megadja a kért többletet. Azonban az indemnitási javaslatba okvetlenül föl kell venni azt az intézkedést, hogy a családi pótléknak ki kell terjednie nemcsak a gyermekekre, hanem *a többi eltartott összes családtagokra is, a kik a tisztviselő háztartásában élnek, nejére, anyjára, nagyszüleire stb.* A mit kértünk a családi pótlék tekintetében, azt az nyugdíjasok is kapják meg.

Indítványozom, hogy emeljük ki kérelmeink során az *előléptetési viszonyoknak, a státuszrendezésnek sürgősségét.*

Legfontosabb kívánságunk a háborús segélynek 50, 75, 100 százalékos fölemelése. Rendkívül aggodalmas tény, hogy a félhivatalos kommunikében azt hozza a kormány tudomásunkra, hogy a beszerzési segélyt rögtön adja, a családi pótlékot júniusban az indemnitásnál, a többi kér-

ésre nézve pedig majd külföldi tanulmányi kirándulásokat fog tenni, ezeknek megoldása majd a tanulmányok befejezése utánra marad. Ez azt jelentené, hogy mire a Ház összeül, júniusban, nem terjesztenék elő a háborús segélyre vonatkozó javaslatot. Ez ellen a legnagyobb erélyvel, elhatározottsággal *tiltakozom* és a legmélyebb aggodalommal óvást emelek.

Méltóztassék tehát utasítani az elnökséget és az igazgató-választmányt, hogy határozatunkban tartsuk fenn egészben régi határozatainkat, kérelmeink összességét, mert az államnak lelkes és megelégedett tisztviselői karra van szüksége. Indítványozom végül, hogy a közgyűlés bízza meg az elnökséget, hogy a mennyiben szükségét fogja látni, sürgősen intézkedjék egy *rendkívüli tisztviselői kongresszusnak Budapestre való összehívása* iránt. (Hosszantartó taps.)

Többek felszólalása után a közgyűlés az elnök indítványát nagy lelkesedéssel egyhangúlag elfogadta.

Azóta a hivatalos lap («Budapesti Közlöny») május 30-iki számában megjelent az időközben lemondott kormány 1917. évi 1870. M. E. szám alatt *az állami, vármegyei, államvasúti és egyéb közszolgálati alkalmazottak részére ruházatbeszerzési segélyek engedélyezése tárgyában* kiadott terjedelmes rendelete, a melyet rövid kivonatban az alábbiakban ismertetünk:

Tekintettel arra, hogy a közszolgálati alkalmazottaknak ruházatban, fehérneműekben és egyéb felszerelési cikkekben a háború előtt megvolt készletei nagy mértékben elhasználódtak és hogy az alkalmazottak ezeket a készleteiket javadalmazásukból kellőképpen pótolni nem képesek, a minisztertanács május 19-én tartott ülésén elhatározta, hogy az állami, vármegyei, államvasúti és egyéb közszolgálati alkalmazottak részére a legszükségesebb ruházati és más felszerelési cikkek beszerezhetőse céljából egyszersmindenkorra szóló ruházatbeszerzési segélyt engedélyez.

A rendelet az összes közszolgálati alkalmazottakat ötven kategóriába osztja be s a ruházatbeszerzési segélyben a tisztviselőkn kívül egyebek közt a következő alkalmazottak részesülnek:

a) *az állami alkalmazottak közül;*

az állami hivatalokban állandóan alkalmazott díjnokok;
a rendszeres illetmények élvezetében álló állami altisztek és hivataloszolgák;

az állandóan alkalmazott állami napibéres hivataloszolgák;

a rendszeres illetményekkel nem bíró azok az állandó állami alkalmazottak, a kiknek családi pótlékre igényük van.

b) *a vármegyei alkalmazottak közül;*

a vármegyéknél és a vármegyei közkórházaknál állandóan alkalmazott díjnokok;

a rendszeres illetmények élvezetében álló vármegyei altisztek és hivataloszolgák;

a havibér vagy napibér élvezetében álló azok az állandó

vármegyei alkalmazottak, a kiknek családi pótlékra igényük van.

c) *Egyéb közszolgálati alkalmazottak közül ;*

azok a városi és községi díjnokok, altisztek, szolgák és napibéresek, a kik az 1916. évi XXV. t.-cz. alapján háborús segélyben részesülnek.

A rendelet határozmányai szempontjából az állami alkalmazottakkal egyenlők a kormány kezelése alatt álló közalapoknál és közalapítványoknál, az állami intézeteknél és a kormány kezelése alatt álló közalapokból és közalapítványokból fenntartott intézeteknél alkalmazottak.

Ruházatbeszerzési segélyt csak a tényleges szolgálatban álló alkalmazott kaphat, nyugdíjas tehát nem. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult alkalmazott is kaphat ruházatbeszerzési segélyt, de csak abban az esetben, ha a segély engedélyezését vagy maga az alkalmazott, vagy az alkalmazott polgári illetményeinek felvételére jogosított hozzátartozója kéri.

Fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat alatt, fegyelmi eljárás alatt vagy fegyelmi ítélet hatálya alatt álló alkalmazottak a segélyt megkapják.

Az a körülmény, hogy a díjnoknak, napidíjasnak vagy napibéresnek még nincs egy évi jó szolgálata, valamint hogy egy közpénztárból nyugdíjat élvez, a segély megadását nem akadályozza.

Nem kaphatnak ruházatbeszerzési segélyt az illetmények élvezete nélkül szabadságolt alkalmazottak, az állásuktól és fizetésüktől felfüggesztett alkalmazottak, valamint a napszamosok, munkások, cselédek és az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottak, éjjeli őrök, fűtők stb.

A ruházatbeszerzési segélynek összegei, tekintet nélkül az élvezett javadalmasásra a tisztviselőknél, papoknál és tanítóknál 500 K, az óvónőknél, kezelőknél, díjnokoknál, állami rendőröknél 300 K, az altiszteknél, szolgáknál, csendőröknél, pénzügyőröknél és útkaparóknál 200 K.

Azoknál az alkalmazottaknál, a kik családi pótlékot vagy ezt helyettesítő rendkívüli segélyt élveznek, a ruházatbeszerzési segély összege felemelendő az 1917. év második negyedében élvezett családi pótléknak és rendkívüli évi segélynek egy évre szóló együttes összegével. (Vagyis pl. az az erdőőr, a ki jelenleg négy gyermek vagy családtag után élvez, összesen évi 400 K családi pótlékot, az nem 200 K ruházatbeszerzési segélyt fog kapni, hanem 400 K-val többet, vagyis 600 koronát.)

A segélyt másra átruházni nem lehet és a pénz sem állami követelések, sem más tartozások fejében le nem foglalható. A ruházatbeszerzési segélynek megfelelő összeget *előlegként* azonnal utalványozni kell, nehogy a kormány lemondása következtében az elintézés elodáztassék.

Abban a nem várt esetben, ha a törvényhozás ezeknek az összegeknek, mint segélyeknek, az engedélyezését nem hagyná jóvá, az összeget 1917 november 1-től tizenkét egyenlő és egymásután következő részletbe vissza kell fizetni.

Mint a fentebbiekből látjuk, a lemondott kormány által az állami alkalmazottaknak nyújtott kedvezmény

messze mögötte marad annak, mint a mit az alkalmazottak kértek. Így nem nyer megoldást a háborús segélyeknek 100, 75 és 50%-kal kért felemelése, a családi pótlék kiterjesztése és kétszeres összegére való felemelése, valamint a köteles szolgálati idejüket kitöltött állami alkalmazottaknak mint létszámfelettieknek való nyilvántartása sem, pedig ez utóbbi az alkalmazottak előmenetelét kedvezően befolyásolná s nézetünk szerint pénzügyi szempontból az államra is előnyös volna.

Hiszszük és reméljük, hogy a kinevezendő új kormány az állami alkalmazottak minden tekintetben jogos, méltányos és valóban igen szerény kívánságát teljes egészében honorálni fogja.

Gazdasági tanácsadó.

A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók.

(Folytatás.)

5. *Hol és miképpen helyezendők el a házinyulak s ezek ivadékai?* Úgy a bak, mint az anyanyulak külön-külön tartandók és ezen állandó elkülönítésre a legalkalmasabb a láda- vagy a ketrecrendszer. A kultur házinyulakat azért kell állandóan s egyenként külön-külön tartani, mert a házinyulak egymással szemben igen marakodó természetűek, különösen az egyneműek. Az állandó marakodásnak pedig sok mindenféle baj a következménye. Eltekintve a szőr- és bőrben előállható károkról, a sebekből mindenféle betegségek származhatnak, a fiatalokat a fészekben széjjelhányják s megölik s így semmiféle haszna nem származhatik az együttes tartási rendszerből, míg ellenben a különtartás mellett minden állat igen szelíd, kezes, jól érzi magát, tiszta alommal bőven ellátott kényelmes helyét szereti, a láda egyik sarkába egy helyre trágyáz, a másik sarok a fiadás helye s ily berendezéssel könnyen és biztosan felneveli fiait. De sok más előnye van még ezenkívül a különtartásnak, a mit az ember tenyésztés közben nap-nap mellett tapasztal.

A tenyészládák vagy ketreczek méretei legalább a következők legyenek: magasság 60 cm, mélység 70 cm és szélesség 80 cm. Ennél nagyobb méretű ládák vagy ketreczek még inkább megfelelnek a célnak, míg ennél kisebbek legfeljebb a kisebb testű házinyulak elhelyezésére valók.

A tenyészládák szabadban is elhelyezhetők, de vízmentes fedéllel látandók el, mert a nedvesség árt a házinyulaknak. Télen védettebb helyre kell elhelyezni a fiadó anyákat s a négy hónapnál fiatalabb növendék házinyulakat. Az öregek s a levágásra valók a legnagyobb hideget is kibírják, ha máshol el nem helyezhetők, mindenesetre nem árt, ha védettebb helyen és a nagyon nagy hidegektől menten helyezhetők el. Télen át a dús és tiszta száraz alom a nyulak alól sohase hiányozzon.

A tenyészládák, ketreczek vagy rekeszek az első oldalon sodronyhálóval legyenek ellátva s egy jókora nagy ajtóval, a mely szintén sodronyos hálóból készüljön, hogy azon mennél több világosság s levegő férhessen a ketrecbe s a tisztogatás is kényelmes s egyszerű legyen.

A házinylak alá szalmával, fűrészpórral vagy erdei falevével almozunk. A tenyészketrecz berendezése igen egyszerű. Egy kis faláda az etető vályú és egy kis agyagtányér az itató vályú. Ha még egy lécz- vagy sodronyos szénarácsot is felszögezzünk a ketreczbe, akkor az egész berendezéssel készen vagyunk.

Shoztak ugyan egyesek, leginkább módosabb kezdő tenyésztők olyan tenyészládákat is szerkeszteni, a melyek az elmondottnál sokkalta többre kerülnek s a láda pléhvel vagy kátránypapírral van alul bevonva, a trágyalé felfogására; én ezt nem ajánlom, mert részben sokba kerül, részben pedig ez az elhelyezési mód csak akkor jó, ha a ládát mindennap tisztogatjuk s mindennap új és bő alommal látjuk el. Az én rendszerem mellett a láda teljes kitisztítása hetenként egyszer végzendő, kivéve a fias anyáknál, a hol a tisztogatást már a fiadás előtt egy héttel beszüntetjük s a ketreczet csak akkor tisztítjuk ki teljesen, ha a kis nyulak már előbujtak fészekükből.

Az anyanyúl ebben a ketreczben fiadzik s fiaival ebben marad azok elválasztásáig. Ugyanilyen vagy esetleg valamivel tágasabb ketreczekben tartandók a bakok és a növendéknyulak. Az elválasztott nyúlfiak kisebb csoportokban legfeljebb négy hónapos korig maradhatnak együtt, mert ebben a korban már felébrednek bennük a nemi érzés s így ebből a szempontból megvizsgálandók egyenként s az egyneműek külön-külön helyezendők el, de legfeljebb 10-es csoportokban s tágas fedett helyen. Mennél nagyobb ez a helyiség, annál jobb, mert több mozgást végezhetnek.

Ezek közül választjuk ki aztán hathónapos korban a tenyésztésre alkalmasakat s a feleslegeseket eladjuk húsrá, avagy a továbbtenyésztésre alkalmasakat másoknak tenyészanyagul.

Továbbtenyésztésre csakis a legszebb és legerősebb példányok valók.

6. *A házinylak gondozása.* Már az előbbieken is elmondottam egyet-mást a házinylak gondozásáról s tisztántartásáról s itt a legnyomatékosabban hangsúlyozom, hogy a pontos etetés, tiszta hely és tiszta alom a legfőbb biztosítékok arra, hogy a tenyésztésből a lehető legnagyobb hasznunk legyen. Az a tenyésztő, a ki házinylait reggel, este és ha lehet, délben is maga megszemléli, felettük szigorú szemlét tart, maga eteti s személyesen meggyőződik arról, hogy minden rendben van, az tenyésztő, de a ki az ezzel járó fáradságot sajnálja, ezt a cselédre bízza, az nem tenyésztő, az csak házinyláltartó, sőt kínzó, mert az állatok bizonyára sokat fognak nélkülözni s a tenyésztési eredmény mindenestre el fog maradni; az állatok sínlődésnek indulnak, megbetegszenek, különösen a növendékek, s egy szép napon a nyúltenyésztő arra fog ébredni, hogy nyulai sorra elhullanak. Erre aztán kész az ő szakvéleménye, a melyet országosan hirdetni fog: a házinylaltenyésztés nem fizeti ki magát. Bizonyos, hogy lusta s az állatokat nem szerető embernél nem is fizeti ki magát, de a szorgalmas és rendszeretőnél igen. Régi és igaz magyar közmondás az: a gazda szeme hízlalja a marhát.

A ketreczek almozásának az a célja, hogy a vizeletet

magába szívja s ez által a ketrecz belseje állandóan száraz és lehetőleg szagtalan legyen. Az almot hetenként legalább egyszer teljesen ki kell húzni s a ketreczet egészen tisztára kiscperni, a kihúzott alom helyett újat kell adni, nyáron kevesebbet, míg télen a hideg miatt jó bőven kell almozni.

A kihúzott almot ha egy rakáson összegyűjtjük s házi szeméttel és hamúval keverjük, félév alatt összeérik s kitűnő trágyát kapunk, a melyet kerti vetemények alá igen előnyösen használhatunk.

A házinylak gondozásához tartozik az is, hogy a tenyészállatokat legalább havonta egyszer erősebb szőrű kefével lekeféljük, a mit az állatok igen szívesen tűrnek s ez által kezesekké tesszük azokat.

7. *A házinylak takarmányozása.* A házinyl attól a percztől kezdve, a hogy enni kezd, minden növényi anyagot megeszik s talán a legigénytelenebb állat a világon. De mint minden állat, úgy ez is, ha jobb és ízletesebb falatokat vagy abrakot kap, a gyengébbet megveti; ezért, a takarékos tenyésztőnek nem szabad állatjait elkényeztetni, hanem úgy kell szoktatni, hogy rendszeren kapjanak naponta emi s annyit, a mennyit egy nap alatt elfogyasztanak. Hetenként egyszer igen jó egy kis változatosság kedvéért zab, tengeri vagy olajpogácsa, kendermag stb. félével házinylainkat megörvendeztetni; rendszeres takarmányuk csak a házi és konyhai hulladék, széna, nyers erdei vagy gyümölcsfagaly, főtt vagy nyers burgonya, takarmányrépa, zöldségféle s nyáron fű és egyéb kerti hulladék legyen. Sokat nem szabad egy napra adni, csak annyit, hogy másnapra az etető vályú mindig üres legyen. Ekkor biztosra vehetjük, hogy házinylainknak jó az étvágya s egészségesek. Főtt eledelket ha korpával keverve adunk nekik, igen gyorsan nőnek s az idősebbek ezen a takarmányon jól meg is híznak.

Télen naponta a fejletteket egyszer, a növendékeket kétszer, nyáron a kifejletteket kétszer s a növendékeket háromszor szoktam etetni. Az alom mindig tiszta legyen, mert a jó szalmából is igen szívesen falatoznak házinylaink. Mindennemű fagalyat megrágnak, még a fenyőgalyakat is.

Az egész takarmányozási kérdés a gyakorlat dolga, mert kiki azt etet, a mi van, s minél változatosabb s olcsóbb takarmányt tud adni házinylainak, annál jobban fognak azok nőni s így annál nagyobb lesz a jövedelem. Azért már nyáron kell gondolni a téli időre s akkor gyűjteni s szárítani jóféle szénát, lóherét, luczernát, falombot s más egyéb kerti zöldségféléket, mint például a lehullott gyümölcsöt, a mi aztán télen megfőzve s kevés korpával összekeverve a házinylaknak valóságos csemege.

A mikor naponta sok zöldet vagy főtt és nedves takarmányt etetünk házinylainkkal, akkor a napontai itatás teljesen felesleges, ha azonban nem részesülnek ilyen ellátásban, ez esetben langyos vizet adhatunk nekik.

Arra nagyon kell vigyázni, hogy romlott eledelt az állatok ne kapjanak, mert gyomorrontás folytán hasmenés lép fel, a mi ugyan könnyen gyógyítható, de egy kis előrelátással s gonddal kikerülhető.

Különfélék.

Halálozás. *Dudutz Károly* m. kir. erdőtanácsos, a bódvavölgyi m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, 53 éves korában, buzgó hivatalos működésének 25. évében, Miskolcson, május hó 8-án rövid szenvedés után elhunyt.

Nyugdíjbiztosítás. A m. kir. állami erdőhivatalok részéről az alábbi csemetekerti örök jelentettek be az 1912. évi VIII. t.-cz. által létesített nyugdíjesoportba az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál, és pedig: Hajdár Ferencz (Nagyborosnyó), Horváth Lajos (Márczfalva), Bierbaum József (Somfalva), Konecsni József (Moson), Szimovics Milán (Néramező), Kohajda Péter (Szeged), Csukás Mihály (Cseklész), Chiló Lukács (Privigye), Czivány József (Zobordarázs), Zalka Károly (Székesfehérvár), Kántás Lőrincz (Veszprém), Id. Trucza Tódor (Hadrév), Farkas Sándor (Középlak), Kilucz Vazul (Nagveskölő), Kerekes Pompejusz (Sebesvár), Kovács János (Józsikafalva), Szabó György (Szászfenes), Szász Béla (Nagy-sármás), Antal Márton (Magyarvista), Nás László (Dezmér), Kovács György (Hidalmás), Császár Albert (Mardos), Szöllősi Albert (Maroshéviz). Nevezettek az idézett törvény alapján, balesetre, nyugdíjra, aggkori ellátásra és temetkezési segélyre biztosítottak.

A nikel 20 filléres érmeiket a m. kir. pénzügyminiszter 1917. évi 57,239. számú rendelete értelmében fizetéseknél és átváltáskép további rendelkezésig az állami pénztárak és hivatalok ezentúl is teljes névértékben kötelesek elfogadni.

Sörét beszerzése. A kereskedelmi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg az elsőfokú iparhatóságokhoz intézett rendelettel engedélyt adott arra, hogy az Első Magyar Sörétgyár, Selmeczy Miklós és Társa losonezi czég a vadászjeggyel bíró vadászok 10 kilogrammot meg nem haladó ólomkészletét, mely az 1499/1916. M. E. sz. rendelete értelmében zár alatt nincsen, serétté átdolgozhassa a következő feltételek mellett: Sörétet csak az gyárthat, a kiének «sörét-igazolvány»-a van, melyet a vadászjegyet kiállító adóhivatal székhelyén illetékes elsőfokú iparhatóságtól kaphat. A sörétigazolvány váltásakor a vadászjegyet be kell mutatni és írásban kinyilatkoztatni, hogy az átdolgozandó ólomból nyert sörétet kizárólag vadászati célra használja fel az illető és azt el nem adja. A sörétigazolványt két példányban kapja a kérelmező, hogy az egyiket magánál tarthassa, annak igazolásá-l, hogy a söréthez jogos uton jutott, a másik példányt pedig be kell küldeni az átdolgozásra szánt ólommal együtt a sörétgyárnak. A sörétigazolvány kiadásának megtörténtét a vadászati jegy hátlapjára feljegyzik. Az Első Magyar Sörétgyár az átdolgozás végett hozzá beküldött ólomot tartalmazó csomagokat egy Losonc város által ebből a célból kiküldött bizottság jelenlétében boncra fel és minősíti. A használható ólomanyagot mindenkinek használható ólomkészlete 80 százaléknyi súlyával egyenlő

súlyú sörétben adja vissza és pedig lehetőleg a beküldő kívánságának megfelelő 4—6—8—12-es minőségben. Úgy a használhatatlan anyagot, mint a használható ólomból a 20 százalékot jótékonyásra fordítják. Az anyag átdolgozási egységára kilónként 50 fillér, a csomagolás, kezelés kilogrammonként 30 fillér. A postai vagy vasúti szállítás a beküldőt terheli.

Gyűjtünk gyógynövényeket! A honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala az idén is kéri a vadontermő gyógynövények gyűjtését. A gyűjtés útmutatóját a hivatal kívánatra, bélyegekben beküldendő ötven fillér költségmegtérítés ellenében portómentesen küldi. A «gyógynövény» jelzésű csomagok postán és vasuton díjmentesen adhatók fel, ha azokat a Hadsegélyző címére (V., Akadémia-utca 17) küldjük.

Hivatalos közlemények.

111383 szám.
I/B—5. 1916.

Hirdetmény

az állami erdei facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által fenntartott erdei facsemetekertekből az 1917. év őszén és az 1918. év tavaszán az állami szükségleteken felül megmaradó facsemete-feleslegek a következő feltételek mellett fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni:

I. Feltétel. (Csemeték adományozása kivételesen kisbirtokosoknak.)

Szegénysorsú kisbirtokosoknak kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területeik befásítására a facsemeték a beerdősítendő területhez legközelebb fekvő vasúti állomásra *teljesen díjtalanul* (bérmentesen) *szállítatnak* el abban az esetben, ha az illetékes kir. erdőfelügyelőség vagy a m. kir. állami erdőhivatal igazolja, hogy a birtokost a vasúti szállítási költség anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelné.

II. Feltétel. (Csemeték adományozása hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásítására.)

Az állami kezelés alatt álló kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területekre, valamint az állami kezelés alatt nem álló magántulajdont képező, hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásítására a facsemeték, a mennyiben az állami facsemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177-ik szakaszának b) pontja értelmében ingyen szolgáltatnak ki, még pedig, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, teljesen díjtalanul, ha pedig a csemeték vasuton szállítandók el, becsomagolva és *a felvevő vasút állomásra szállítva ingyen adatnak ki, a vasúti szállítási költségeit azonban a birtokos köteles viselni.*

III. Feltétel. (Csemeték adományozása közgazdasági érdekből befásítandó területekre és az állami kezelés alatt álló erdők vágásainak felújítására.)

A hatóságilag még ki nem jelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásításához, továbbá olyan mezőgazdasági művelés alatt álló területek beerdősítésére, a melyek ezidőszertől kifejezetten nem kopár területek ugyan, azonban mezőgazdaságilag haszonnal nem kezelhetők, s ennél fogva beerdősítésük közgazdasági érdeket is képez, végül az állami kezelés alatt álló erdők vágásainak felújításához szükséges facsemeték, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, — a földből kiszedve, csomagolás nélkül — ingyen adatnak ki, ha azonban vasúton való szállításuk kívánatik, a csemeték — a csomagolásért és a felvevő vasúti állomásig való szállításért ezer (1000) darab csemete után egy (1) koronával számított költségek utánvételezése mellett — bérmentetlenül szállítatnak el.

IV. Feltétel. (Csemeték adományozása a termelési költségek megtérítése ellenében.)

Az I—III. pontban említett erdősítések czéljaira szükséges facsemeték kiszolgáltatása után esetleg még fennmaradó csemetekészletből az állami kezelés alatt nem álló erdők *rendes évi vágásainak és tisztásainak* beerdősítésére és egyéb fásítási czélokra is adatnak ki csemeték. Ezen facsemetékért azonban az érdekelt birtokosok, hogy ha a csemetekertben csomagolás nélkül veszik át azokat, a facsemetéknek az alábbi táblázatban feltüntetett átlagos termelési költségeit, vasúti szállítás esetén pedig ezenfelül még a csemeték csomagolásáért s a felvevő vasúti állomáshoz való szállításáért járó — és ezer (1000) darabonként egy (1) koronával számított — költségeket is megtéríteni tartoznak, a mely összeg tőlük utánvétellel szedetik be, a csemeteszállítmány pedig bérmentetlenül adatik fel.

Az átlagos termelési költségek fejében fanemek szerint a következő összegek számíttatnak fel:

Csemetefaj	1000 darab					
	1 éves		2 éves		3 4 éves	
	K	f	K	f	K	f
Luczfenyő	—	—	3	—	5	—
Jegenyefenyő	—	—	4	—	6	—
Erdei fenyő	2	—	3	—	5	—
Feketefenyő	2	—	3	—	5	—
Vörösfenyő és Banksfenyő	3	—	4	—	6	—
Tölgy és hárs	6	—	8	—	—	—
Ákác és gletischia	3	—	5	—	—	—
Kőris, juhar és szil	4	—	6	—	—	—
Nyír	6	—	8	—	—	—
Nemes dió	16	—	20	—	—	—
Szelid gesztenye és amerikai dió ...	10	—	15	—	—	—
Nyár és fűzfadugvány, gyökeres fűz	3	—	—	—	—	—
Mindenféle külföldi és díszfacsemete	20	—	30	—	—	—

Az állami kezelés alatt nem álló erdők és kopárterületek beerdősítéséhez, valamint az egyéb fásításokhoz szükséges facsemeték adományozását 1 koronás bélyeggel ellátott és az

őszi erdősítésekhez kért csemetéket illetőleg legkésőbb 1917. évi július hó 31-ig, az 1918. évi tavaszi ültetéshez kértéket illetőleg pedig 1917. évi november hó 14-ig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez benyújtandó folyamodványban kell kérni.

Figyelmeztetnek az érdekelt birtokosok, hogy az el- késcse beadott, valamint a földművelésügyi minisztériumhoz közvetlenül benyújtott vagy a más hatóságokhoz beterjesztett kérelmek nem fognak figyelembe vétetni és folyamodványuknak miként történt elintézéséről a birtokosok nem fognak értesíttetni.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dűlő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomokos terület vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték fajtát, korát és mennyiségét, az el- ültetés idejét (1917. év őszi, vagy 1918. év tavasz), a folya- modónak vagy megbizottjának pontos czímét (lakóhely, utolsó posta), hová küldessenek a csemeték (vasúti állo- más) és végül azt, hogy a csemeték kiszolgáltatását a fentebb közölt (I—IV.) feltételek közül melyik szerint kérik.

Figyelmeztetnek a birtokosok arra is, hogy ezen hirdetmény alapján csakis erdősítésre alkalmas 1—2 éves lombfa- és 2—3 éves fenyőfacsemeték kerülnek kiosztásra, a melyek tehát utak, tagok szegélyezésére és parkozási czé- lokra nem alkalmasak; továbbá, hogy azok a folyamodók, a kik a kért és kiutalványozott csemetéket ok nélkül visszautasítják, jövőben az állami csemetékben való részle- tetés kedvezményétől elesnek.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopárterületek birtokosai részére szükséges fa- csemeték kiutalványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok ezentúl is hivatalból teszik meg.

A csemeték szétküldése tavasszal márczius hóban, ősszel pedig október és november hónapokban fog meg- történni.

Budapest, 1917. évi május hóban.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszá- mukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Mihályfi Lőrincz főerdőörnek saját kérelmére történt nyugalmába helyezése alkalmából sok évi hű szolgálata elismerésül a koronás ezüst érdem- keresztet adományozom.

Kelt Laxenburgban, 1917. évi május h 12-én.

Károly s. k.,

Bárá Roszner Ervin s. k.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a vörös-kereszt körül szerzett kiváló érdemeik elismerésül báró Ghyllány Imre belső titkos tanácsos, m. kir. földművelésügyi miniszternek a Vörös-Kereszt érdemcsillagját a hadiékítménnyel, Bartóky József belső titkos tanácsos, m. kir. föld-

mívelésügyi államtitkárnak pedig a Vörös-Kereszt hadiékítményes I. osztályú díszjelvényét díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

*

Ferencz Salvator főherceg ur ő császári és királyi Fensége mint a Vörös Kereszt Egylet védnökhelyettese — Ő császári és apostoli királyi Felségétől legkegyelmesebben átruházott hatáskörében — *Csik Imre* miniszteri tanácsosnak, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a Vörös-Kereszt hadiékítményes tiszti díszjelvényt díjmentesen adományozni méltóztatott.

*

Ő császári és apostoli királyi Felsége Laxenburgban, 1917. évi május hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával *Tordony Gusztáv* és *Wilhelm Gyula* főerdőszámtanácsosoknak, valamint *Kovács András* erdőszámtanácsosnak buzgó és hasznos szolgálatuk elismerésül a II. osztályú polgári hadiérdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében *Szadeczky-Kardoss Miklós* m. kir. erdőtanácsost a mocsári-, *Puksa Endre* m. kir. erdőmérnököt pedig az iszticsói m. kir. erdőgondnokság vezetésével bízta meg.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Horváth Sándor kir. erdőmérnököt Ubudináról — Vinkovcra (ideiglenes pénztári ellenőrnek), *Pavlic Antal* m. kir. segéderdőmérnököt Kudsiról — Ubudinára (erdőgondnoknak), *Orbán Ferencz* kir. segédmérnököt pedig Otacacról — Zsarnóczára.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte *Sliepevic Illés* kir. segédmérnököt Máramaroszigetről Glinára (erdőgondnoknak), *Muzdeka Damjan* kir. segédmérnököt Krasnóról Liptóújvárra (központi szolgálatra), *Balen József* kir. segéderdőmérnököt Glináról Krasnóra (erdőgondnoknak), *Mihalesics Boskó* m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig szolgálattételre berendelte Nagybányáról Budapestre a földmívelésügyi miniszterium erdészeti (I. B) főosztályába.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter *Ajtai Sándor* m. kir. segédmérnököt Nagyváradról Budapestre áthelyezte és szolgálatra beosztotta a földmívelésügyi miniszterium I. A) főosztályához.

*

A magyar kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte *Borka László* m. kir. segéderdőmérnököt Máramaroszigetről Lippára.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi május hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Gr. Festetics Pál hd. 5.55, Fogassy Gyula hd. 6.40, Pakaur Antal —15 fill., Földmív. min. hd. 60.—, Delibláti birtokkez. hd. 19.75, Andri János, 6.80, Liptóújvári főerdőhiv. hd. 20.—, Fodermayer R. hd. 2.40, Német Márton hd. 4.40, Barnóczky István hd. 3.—, Dési adóhiv. 31.70, Tótsóvári erdőhiv. 612.— Sárközy József hd. 7.—, Frey György 10.—, Albrecht János 4.87, Nagyszabenyi adóhiv. 55.63, Sikrai hird. iroda 20 fill.

2 koronát fizetett: Warinsky Miksa, Bodenlosz József, Gaal Mihály, Barnóczky István, Sucha Sándor, Szilágyi Lajos, Berényi Rezső, Regenye Ferencz, Rácz-Varga József, Sándor Gyula.

3 koronát fizetett: Drenovác Géza.

4 koronát fizetett: Terbanca András, Bakkay Miklós, Garaajsky Pál, Ratimorszky Gábor

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavitott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavitásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközi a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főleg reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. I. 1. A szökevény hadifoglyok elfogásáért járó jutalomért forduljon ahhoz a katonai parancsnoksághoz, amelynek a foglyokat átadta.

2. Sorsjegyeit nem húzták ki.

Molnár. I. Igaza van, mert előfizetése csak az évi június hó végével jár le.

2. Miután Gergely Lajos a punkra sem a múlt évben, sem a folyó évben nem fizetett elő, így jelenlegi címét nem tudjuk.

O. Gy. Panaszával és javaslataival — ha azokat jogosultaknak és helytállóknak tartja — forduljon a földmívelésügyi miniszter úrhoz, mert mi ebben az ügyben semmit se tehetünk. — Véleményünk azonban az, hogy a baj, az ön ingerlékeny és érzékeny természetében keresendő, a mire a katonai fegyelem mindenesetre jó hatással lesz s remélni engedi, hogy a polgári szolgálatba visszakérülve, majd ön is más szemmel fog felelővőire nézni és azok rendelkezéseit más érzelmekkel fogja elbírálni és teljesíteni. Ha így lesz — s szívből kívánjuk, hogy így legyen — akkor jövőben sem önnek nem lesz panaszra oka, sem ön ellen nem fog panasz felmerülni.

F. R. 1. Cikkét hozni fogjuk.

2. A dió mélyrétegű, erőteljes meleg talajt, enyhe éghajlatot és fekvést kíván. Hűvös égaljban és fekvésben, valamint nyirkos, nedves talajon sokat szenved a fagyoktól. Vetése éppen úgy történik mint a tölgyé. Ha nem erdőtés céljából, hanem gyümölcsnyerés végett szándékozik diót vetni, úgy a csemeték egymástóli távolsága 16—20 m legyen, mert csak szabadon álló fák teremnek bőségesen. Ha a dió csemetékét csemetékertben neveli, úgy kiültetésnél a csemete földfeletti részének visszametszése elmarad, mert a dió a metszést nem jól tűri. Ezért célszerűbb a magot mindjárt rendeltetési helyére vetni; a kikelő csemetét nem kell nyelni, mert az magától is szép koronát fejleszt. Ha mégis valami eltávolítandó ág akad, úgy azt zöld állapotban, nyáron, kiindulási helyén kell levágni, a vágás lapot éles késsel simára vágni és fatapaszzal, vagy jól kifőzött kátránnyal bekenni. Nagyban tenyésztésre kiválóan alkalmasak a nagybányai, a hunyadsebeshelyi, seprői és szarvaszói hazai diófajták; az igen puha hejű úgynevezett «papirdió» nagyban tenyésztésre azért nem alkalmas, mert szállításnál a héja összetörik. Utólagokra hajló vidékeken a későn virágzó Szent-János-napi dió ajánlató.

A diófa erdészeti szempontból való méltatásáról az «Erdészeti Lapok» legutóbbi (9—10.) füzetében talál érdekes fejtegetést.

W. V. Miután a járási erdőőrök nem a vármegye-, hanem a birtokosok alkalmazottjai, ennél fogva ruhabeszerzési segélyre — sajnos — nincs igényük. A 15 fillért a lap javára bevételteztük.

S. Töltényhüvelyeket bármely buda pesti fegyverkereskedőnél kaphat, sőt mérsékelt mennyiségben löport is. — A sörétben azonban nagy a hiány s ez időszertint tényleg nem kapható. Ezért azt tanácsoljuk, hogy mindenféle ólomhulladékot, esetleg nagyszemű sörétet, nem használt ólomgolyót, stb. gyűjtsön össze, mert — értesítésünk szerint — a kormány közelebből egy kormányrendeletet szándékozik kiadni, a melyvel a losonczyi sörétgyárat megbízná a hozzá beküldött ólomhulladéknak sörétté való átöntésével. A tervzet szerint a gyár a hozzá beküldött nyers ólomanyagból 80 % sörétet garantál. A gyár fel lesz jogosítva sörét-kilogrammonként 1 korona átöntési s 50 fillér kezelési költséget felszámítani. A szállítási költségeket a felek viselik. Minden vadász-jegygyel bíró magyar vadász, az illetékes közigazgatási hatóság által kiállítandó igazolvány alapján, fel lesz hatalmazva a nála levő 10 kgr.-ot meg nem haladó ólomhulladéknak serétté való átöntésére. — A rendeletet — ha meg fog jelenni — közölni, esetleg ismertetni fogjuk.

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszt, kőrishogarat, anyarozsot állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Czím megőrzendő. (1.VI.4.)

3165/1917. ügyszámhoz.

Termelt tölgy és erdei fenyő haszonfa eladás, közutak mentén fekvő rakodókon. A keczerpelényi m. kir. erdőgondnokság magyarbódi alsó rakodóján készletezett 508.80 m³ tölgy haszonfa és a delnekakasfalvai m. kir. erdőgondnokság szigordi rakodóján készletezett 744.54 m³ vastagabb választéku erdei fenyőhaszonfa két eladási csoportban zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilván. versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi június hó 22-én déli 12 óráig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújthatók be és 1917. évi június hó 23-án d. e. 10 órakor az erdőhivatal helyiségében nyilvánosan bontatnak fel.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek valamint ajánlati űrlapok és borítékok a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál beszerezhetők.

Tótsóvár, 1917. évi május hóban.

(2.) **M. kir. Erdőhivatal.**

1917. évi 4262. számhoz.

Kitermelt luczfenyőkéreg eladása vasuti kocsiba rakva. A szászrégeni vasuti állomás mellett fekvő herbusi faraktárban pajtákban készletezett 1916. évi termelésű mintegy 1500 q-ra becsült csöves (szálas) állapotban lévő luczfenyőkéreg zárt írásbeli versenytárgyaláson osztatlan mennyiségben eladatik.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi június hó 25-én délután 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság-hoz benyújthatók, a hol azok másnap délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Az árverési feltételek, a kikiáltási árt és a leteendő bánatpénzt feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulírt erdőigazgatóságnál díjmentesen beszerezhetők.

Kolozsvár, 1917. évi május hó 23-án.

(3.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

Mézet,

viaszkat, sonkolyt, állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a «Méh» a Magyar Méhészek Értékesítő Szövetkezete. Budapest, VI. ker. Frangepán-utca 33/c. Árajánlattal egyidőben minta is küldendő. (4. V. 1.)

1917. évi 2121. szám.

Termelt tölgy- és cser-bányafa eladása iránt kitűzött versenytárgyalás visszavonásáról. A [lippai m. kir. főerdőhivatal] által 1917. évi

1894. szám alatt ez évi június hó 11-ére kitűzött versenytárgyalási hirdetmények az összes bányafára vonatkozó részét, a főerdőhivatal azzal vonja vissza, hogy a jelzett időre kitűzött versenytárgyalás csupán a többi fagyártmány és pedig a hasított selejtes tölgy szőlőkaró, tölgy szőlőpózna, tölgy küllő, tölgy és cserdongának értékesítésére nézve fog megtartatni.

Lippa, 1917. évi május hó 21-én.

(5.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

1917. évi 4630 szám.

Különleges műszaki czelokra szánt kiváló minőségű kitermelt **luczfenyő rönkö eladása** vasuti kocsiba rakva. A Szászrégen vasuti állomása mellett fekvő herbusi faraktárban készletezett, az elmúlt télen termelt fent körülírt mintegy 100 m³ 40 cm.-nél vastagabb, 4 m. és ennél hosszabb luczfenyő rönkö zárt írásbeli versenytárgyaláson osztatlan mennyiségben eladatik. Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi július hó 5-én délutáni 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság-hoz benyújthatók, ahol azok másnap délelőtt 11 órakor nyilvánosan felbontatnak. Az árverési feltételek, a kikiáltási árt és a leteendő bánatpénzt feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulírt erdőigazgatóságnál díjmentesen lesznek beszerezhetők. Kolozsvár, 1917. évi június hó 6-án.

(6.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

A kegyes tanítórend uradalmában f. é. július hó 24-én két **erdőőri állás** fog a szabályszerű illetménnyel szolgálatképes és katonamentes, szakvizsgázott egyénnel betöltetni. Pályázni kívánók forduljanak az uradalmi erdőhivatalhoz Taszáron (Somogy megye), hol a részletes pályázati feltételek megtudhatók.

(7.) **Ódor Ignác** urad. főerdész.

1917. évi 9047. szám.

Gőzfűrészbérbeadás. A Szepesvármegye: a) Szomolnokhuta községének határában levő u. n. szomolnokhuta; b) Svedlér községének határában levő u. n. gereblyei kinstári gőzfűrészbereendezéseivel és a hozzáartozó rönk és szelvényáru-rakhelyekkel együtt Tótsóváron, 1917. évi július hó 5-én d. e. 10 órakor megtartandó nyilvános versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi október hó 1-től kezdőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adatni. Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi július hó 4-én déli 12 óráig nyújthatók be a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál. Versenytárgyalási és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál díjmentesen szerezhetők be. Budapest, 1917. május hó.

(8.) **M. kir. földművelésügyi minster.**

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

